

II RIIGIKOGU

2. istungjärk.

Protokoll nr. 46 (26). 1923 a.

Sisu: 1. Päwakorra wastuwõtmine. — 2. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta. — 3. Eelarwe-komisjoni walimine.

II Riigikogu koosolek 30. nowembril
1923 a. kell 5 p. l.

Kokku on tulnud 89 Riigikogu liiget.

Koosolekut juhatab esimees **J. Tõnisson**.

Sekretääri kohal abisekretäär **O. Köster**.

Walitsuse looshis: wälisminister **Fr. Akel**, haridusminister **A. Weiderman**, siseminister **K. Einbund**, sõjaminister **A. Anderkopp**.

P ä e w a k o r d :

1. Eelarwe-komisjoni walimine.
2. Riigi 1924 a. eelarwe — Wabariigi Walitsuse ettepanek.

Koosolek algab kell 5.05 min.

1. Päwakorra Juhataja J. Tõnisson: Awan Riigikogu koosoleku. Päwakorra kohta ettepanekuid ei ole tehtud, — loenta wastuwõetuks, nii nagu ta Riigikogu liigetele kätte on saadetud.

2. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta. Abisekretäär **O. Köster:** Riigikogu juhatus poolt on järgmised seaduseelnõud komisjonidesse antud (loeb):

Eelkrediitide awamise ja tarwitamise seaduseelnõu — rahaasjanduse komisjoni;

riigiasutuste 1923 a. krediitide sulgumise seaduseelnõu — rahaasjanduse komisjoni;

seaduseelnõu s. k. X kõite ja tsiwiilkohtupidamise seaduse muutmise üle pärandusasjus — üldkomisjoni;

perekonnanimede panemise ja muutmise seaduseelnõu — üldkomisjoni.

3. Eelarwe-komisjoni walimine. Juhataja **J. Tõnisson:** Esimeseks päwakorra-punktiks on eelarwe-komisjoni walimine. Wane-

matekogu poolt on ettepanek tehtud eelarwe-komisjon walida, wõttes walimisjagajaks arw 2. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanek wastu wõetud.

Palun sekretääri teatada, mitu esitajat saab iga rühm eelarwe-komisjoni.

Abisekretäär **O. Köster** (loeb): Põllumeeste kogude Riigikogu rühm saab 13 esitajat.

Riigikogu demokraatlik liit saab 10 esitajat.

Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühm saab 8 esitajat.

Tööerakonna Riigikogu rühm saab — 6 esitajat.

Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühm saab 4 esitajat.

Asunikude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate Riigikogu rühm saab 3 esitajat.

Iseseiswa sotsialistliku töölispartei Riigikogu rühm saab 3 esitajat.

Saksa-Balti erakonna Riigikogu rühm saab 2 esitajat.

Wene Riigikogu rühm saab 2 esitajat.

J. Reesen (wäljasp. rhm.): Riigikogu kommunistlikud töölisteesitajad on teatanud, et nemad walimiste puhul on ühinenud Eestimaa töörahwa parteiga, kuid siin arwude teatamise juures ei ole sekretäär seda arwesse wõtnud ja teatas, et Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühmal on ainult 4 kohta, kuna tuleb 5 ühenduses kommunistlikkude töölisteesitajatega.

Juhataja **J. Tõnisson:** Sekretariaadist teatatakse, et ei ole niisugust kirjalikku teadaannet olemas. (Wahelhüüded äärmiselt pahemalt poolt: On antud!) See on ühekordselt antud teatawa komisjoni walimiseks. (**J. Reesen** (wäljasp. rhm.): On antud!) Ma palun juhatajaga mitte waielda!

25. juunil 1923 a. on sisse antud järgmine teadaanne: „Seega teatame, et Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühm ühineb komisjonide walimistel kommunistlikkude tööliste Riigikogu rühmaga (Rkl. H. Allik, J. Reesen ja J. Tomp). — Tallinn, 23. juunil 1923. Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühma esimees P. Keerdo, Sekretäär W. Kangur.“

Riigikogu juhatusese otsus 25. juunist 1923 a. on järgmine: Kuna „kommunistlikkude tööliste Riigikogu rühma“ olemas ei ole, siis teadaandest mitte Riigikogule teatada.

J. Reesen (wäljasp. rhm.): Meie, kommunistlikud töölisteesitajad ühineme käesolewal walimisel Eestimaa töörahwa Riigikogu rühmaga.

Juhataja J. Tõnisson: Olge head, andke kirjalikult sisse.

Palun rahu! Siin on tulnud kirjalik teadaanne: „Sellega teatame, et meie, allakirjutajad, ühineme eelarwe-komisjoni walimisteks. (Allkirjad.) Johan Reesen, J. Tomp ja Allik.“ Nii on kolm Riigikogu liiget omawahel ühinenud eelarwe-komisjoni walimiseks. Selleks on neil õigus, sellepärast, et kodukorra § 18. juurde Riigikogu kodukorra komisjoni ettepanekul on wanematekogu heaks kiitnud Riigikogu juhatusese seletuse, et „Rühmad ja wäljaspool rühmi seiswad Riigikogu liikmed wõiwad walimisteks ühineda, kusjuures ühinemisest teatatakse: alalise ühinemise korral — Riigikogu juhatusese kirjalikult, üksiku komisjoni walimiseks ühinemisest — Riigikogule kandidaatide ülesseadmisel.“ Praegusel korral wõetakse see teadaanne siin kolme Riigikogu liikme kohta arwesse. Palun ettepanekuid teha kandidaatide kohta. (Juhatusesele antakse ära kirjalikud ettepanekud kandidaatide kohta.)

Eelarwe-komisjoni on ette pandud järgmised Riigikogu liikmed:

1) Riigikogu demokraatliku liidu poolt — W. Mutt, O. Liigand, K. Kornel, J. Jaanis, H. Bauer, W. Linnamägi, J. Märtsen, A. Tamm, E. Weberman, J. Uibopuu.

2) Põllumeeste kogude Riigikogu rühma poolt — J. Laidoner, J. Soots, A. Jürman, J. Hünerson, M. Laarman, J. Holberg, K. Tamm, Chr. Arro, E. Birken-

berg, K. Tonkman, J. Kesküll, K. Arras, J. Gutman.

3) Tööerakonna Riigikogu rühma poolt — J. Kukkk, J. Zimmerman, W. Maa-ker, Th. Pool, M. Juhkam, Chr. Kaarna.

4) Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühma poolt — K. Ast, M. Janson, L. Johanson, A. Jõeäär, A. Kärner, M. Martna, A. Rei, J. Wain.

5) Iseseiswa sotsialistliku töölistepartei Riigikogu rühma poolt — O. Gustawson, E. Jonas, J. Piiskar.

6) Asumikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate Riigikogu rühma poolt — R. Penno, A. Kütt, H. Ostrat.

7) Wene Riigikogu rühma poolt — W. Grigorjew, P. Baranin.

8) Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühma poolt — H. Heideman, A. Janson, J. Rea ja R. Weiram.

9) Saksa-Balti erakonna Riigikogu rühma poolt — G. Kress, C. Schilling.

10) Wäljaspool rühmi olewate Riigikogu liigete J. Reesen'i, H. Allik'u ja J. Tomp'i poolt — J. Reesen, H. Allik.

Rkl. Holberg'i poolt on kirjalik ettepanek tehtud kandidaatisid rühmade wiisi hääletada. (Hüüded pahemalt poolt: Korraga!) Teiselt poolt on ettepanek tehtud korraga hääletada. Ma panen need ettepanekud hääletamisele ainult „poolt“, selles järjekorras, nagu nad sisse on tulnud. (Hääletatakse. M. Laarman (põl.): Rõhuw wähemus! — Naer.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: esimene ettepanek — walida rühmade wiisi — on saanud poolt 40 häält, teine ettepanek — walida korraga — on saanud 27 häält. Kwoorum-raamatu järele on koos 84 Riigikogu liiget, seega ei ole kumbki ettepanek saanud absoluutset enamust. Sellepärast panen mina nüüd mõlemad ettepanekud „poolt“ ja „wastu“ hääletamisele saadud hääle-arwu suuruse järjekorras.

(Hääletatakse.) (J. Piiskar (is.): See on siis see Eesti demokraatia!) Hääletamise tagajärjed on järgmised: esimese ettepaneku poolt — walida rühmade wiisi — on antud 40 häält ja wastu 23 häält. Teise ettepaneku poolt — walida korraga — on antud 23 häält ja wastu 35 häält. Seega on esimene ettepanek — walida rühmade wiisi — wastu wõetud.

Esitatud kandidaatide arwu kokku wõttes selgub, et on esitatud 53 kandi-

daati. Jagades kahega tuleb siis see arv välja, kui arwata, et kolme Riigikogu liikme peale kaks kandidaati tuleb. Nüüd ma panen hääletamisele Riigikogu otsust mööda kandidaadid rühmade wiisi.

Kõigepealt tulewad hääletamisele Riigikogu demokraatliku liidu poolt ettepanud kandidaadid. Kas ma pean ette lugema? (Hüüded: Ei ole waja!) Asum hääletamisele. (Hääletatakse.) Ainult üks on wastu. Nähtawa enamusega on Riigikogu demokraatliku liidu kandidaadid walitud.

Järgmisena tulewad hääletamisele põlumeeste kogude Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on põlumeeste kogude Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad tööerakonna Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on tööerakonna Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on Eesti sotsiaaldemokraatliku tööliste partei Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad iseseiswa sotsialistliku töölispartei Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on iseseiswa sotsialistliku töölispartei Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on asunikkude, riigirentnikkude ja wäikepõllupidajate Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad Wene Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on Wene Riigikogu rühma kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühma kandidaadid. (Wahelhüüe paremaltpoolt: Mis rühm see on?) Eestimaa töörahwa partei Riigikogu rühm. (Wahelhüüe

paremaltpoolt: Missugused need on, palun ette lugeda. Naer.) Rkl. Heideman, rkl. Janson, rkl. Rea ja rkl. Weiram. (Üldine müra.) Ma palun rahu. (J. Reesen (wäljasp. rhm.): Kas ehk loeksite weel kord ette?) (Hääletatakse, loetakse hääli.) Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on antud 33 häält, wastu 34 häält, seega ei ole need kandidaadid walitud.

P. Keerdo (töörp.) (kohalt): Teen ettepaneku sedelitega hääletada. (J. Laidoner (põl.): Siis kukute ikkagi läbi.)

Juhataja **J. Tõnisson**: Sedelitega hääletamist on õigus nõuda, sest wahe on vähem kui 5. Palun sedelid välja jagada. (J. Soots (põl.): Kes wõis arwata, et meil 33 kommunisti on!) Kes on kandidaatide poolt, palun sedelitele kirjutada „poolt“, kes wastu — „wastu.“ (Hääletatakse.) Kas tehakse ettepanekuid häätelugejate kohta? (Hüüded: Juhatuse hooleks!) Ettepanek on tehtud häätelugemist anda juhatuses hooleks. Selle ettepaneku wastu ei waielda, — loenta wastuwõetuks. (Abiesimees L. Raudkepp, sekretäär T. Kalbus, abisekretäärid O. Köster ja J. Wainloewad sedelid.)

Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on 36 häält, wastu 44 ja erapooleitud 1, — seega ei ole ettepanud kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad Saksa-Balti Riigikogu rühma kandidaadid. (Hääletatakse.) Nähtawa enamusega on ettepanud kandidaadid walitud.

Hääletamisele tulewad wäljaspool rühmi seiswate kandidaadid, need on rkl. Reesen ja rkl. Allik. (Hääletatakse, loetakse hääli.) Hääletamise tagajärjed on: poolt 28 häält, wastu 33, — seega ei ole ettepanud kandidaadid mitte walitud. (P. Keerdo (töörp.): Panen ette sedelitega hääletada.) Rkl. Keerdo poolt on tehtud ettepanek sedelitega hääletada. (Hüüe paremaltpoolt: Eisa. Wahe on suurem!) Kodukorras on öeldud: „kui wahe mitte suurem ei ole, kui 5.“ Praegusel korral on wahe ainult 5, sellepärast on rkl. Keerdo' l õigus sedelitega hääletamist nõuda.

Palun sedelid wälja jagada. Kes on kandidaatide poolt, palun sedelitele kirjutada „poolt“, kes vastu — „vastu.“ (Hääletatakse.) Palun ettepanekuid teha hääletelugemise korra kohta. (J. Soots (põl.): Juhatause hooleks!) Ettepanek on tehtud hääletelugemist anda juhatause hooleks. Selle ettepaneku vastu ei waielda, — loenta vastu wõetuks. (Abiesimees L. Raudkepp, sekretäär T. Kalbus, abisekretärid O. Köster ja J. Wainloewad sedelid.)

Hääletamise tagajärjed on järgmised: poolt on 33 häält, vastu 41 ja erapooletuid 1 häält, — seega ei ole need kandidaadid walitud.

Kõigi rühmade poolt ülesseatud kandidaadid on läbi hääletatud, — seega on eel-

arwe-komisjon walitud ja päewakorra esimene punkt läbi. (Wahelhüüded äärmiselt pahemalt tiiwalt.) Sõna on korra kohta rkl. Raudkepp'il.

L. Raudkepp (kristl.): Teen ettepaneku koosolekut lõpetada, sellepärast, et lühikese aja tõttu ei ole suudetud süweneda eelarwesse, mis Riigikogule on esitatud.

Juhataja **J. Tõnisson**: Ettepanek on tehtud koosolekut lõpetada. (Hääletatakse.) Nähtawenamus on koosoleku lõpetamise poolt.

Lõpetan Riigikogu koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 5.50 min.

Algkirjale alla kirjutatud:

Riigikogu esimees **J. Tõnisson**.

Abisekretäär **Osk. Köster**.